

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Obdo/53/2022
Identifikačné číslo spisu:	4219204488
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Andrea Sedlačková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4219204488.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a členiek senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a JUDr. Andrey Sedlačkovej v spore žalobcu: A. M., narodeného XX. Z. XXXX, R., zast.: JUDr. Zita Machlicová Czibor, advokátka, Župná 14, 945 01 Komárno, proti žalovanému: Poľnohospodárske družstvo Kolárovo, Krátka 2, 946 03 Kolárovo, IČO: 00 193 101, zast.: JUDr. Ondrej Tóth, advokát, Dunajské nábrežie 14, 945 05 Komárno, o vyplatenie vyrovnacieho podielu v sume 5.342,19 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 10C/64/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 26Cob/73/2021-235 zo dňa 12. mája 2022, takto

rozhodol:

I. Dovolanie žalovaného o d m i e t a .

II. Žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Komárno (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 10C/64/2019-131 zo dňa 13. mája 2021 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 5.342,19 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne od 19.07.2019 do zaplatenia. Súčasne priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplatenia vyrovnacieho podielu z dôvodu zániku jeho členstva u žalovaného. Konštatoval, že v konaní nebolo sporné, že žalobcovi po zániku jeho členstva v družstve vznikol nárok na vyplatenie vyrovnacieho podielu, ktorého výška 5.342,19 eura rovnako nebola sporná. Sporná bola otázka splatnosti vyrovnacieho podielu, keďže stanovы družstva odchylné od § 233 ods. 4 Obchodného zákonníka, ktorý má dispozitívnu povahu, upravili lehotu splatnosti vyrovnacieho podielu. Žalobca namietal, že táto stanovami určená lehota splatnosti vyrovnacieho podielu je neprimerane dlhá, a preto je ustanovenie stanov upravujúce splatnosť vyrovnacieho podielu neplatné pre rozpor s dobrými mravmi. Preto súd prvej inštancie ako prejudiciálnu otázku riešil, či je článok XIII. stanov družstva platný, teda či lehota splatnosti vyrovnacieho podielu (po uplynutí 10 rokov od dátumu zániku členstva, ale až po schválení

účtovnej závierky príslušného roka) je v súlade s dobrými mravmi. Konajúci súd nespochybnil oprávnenie družstva upraviť v stanovách splatnosť vyrovnacieho podielu, keďže toto oprávnenie jednoznačne vyplýva z § 233 ods. 5 Obchodného zákonníka. Súčasne uviedol, že aj v prípade, ak stanovy upravujú odchylnú úpravu výpočtu a splatnosti vyrovnacieho podielu, táto musí byť upravená tak, aby zodpovedala požiadavkám dobrých mravov a aby vyhovovala nielen podnikateľským zámerom družstva, ale aj členom (vrátane bývalých) družstva. S ohľadom na uvedené skutočnosti dospel súd prvej inštancie k záveru, že desaťročnú lehotu splatnosti vyrovnacieho podielu nemožno považovať za súladnú s dobrými mravmi, keďže táto lehota je neprimerane dlhá. Ustanovenie článku XIII. odsek 5 stanov družstva o lehote splatnosti vyrovnacieho podielu preto považoval za neplatné pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti vychádzal konajúci súd z právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky (R 51/2001), sp. zn. 29Cdo 1633/199 zo dňa 04.04.2000, podľa ktorého „Desaťročná lehota, ktorá odkladá splatnosť vyrovnacieho podielu vo výrobnobchodnom družstve, je nepochybne dlhá. Dokonca aj zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách, pri očakávaných masových výplatách vyrovnacích podielov, ktoré by mohli destabilizovať ekonomickú situáciu družstva, určil len 7-ročnú lehotu splatnosti, a to len pre nepodnikateľov. Dovolací súd sa teda nestotožňuje s odvolacím súdom v úvahe, že desaťročná lehota pre splatnosť vyrovnacieho podielu sa nijako neprieči dobrým mravom, i keď táto lehota je pomerne dlhá“.

3. K námietke žalovaného, podľa ktorej sa žalobca mohol domáhať určenia neplatnosti uznesenia členskej schôdze podľa § 242 Obchodného zákonníka, prvoinštančný súd uviedol, že skutočnosť, že žalobca nepodal žalobu o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia podľa § 242 Obchodného zákonníka, sama osebe nezavaruje žalobcu práva domáhať sa plnenia voči žalovanému poukazovaním na neplatnosť ustanovenia stanov, keďže neplatnosť právneho úkonu uvedená v § 39 Občianskeho zákonníka má povahu absolútnej neplatnosti.

4. Vzhľadom na skutočnosť, že stanovy družstva v časti upravujúcej splatnosť vyrovnacieho podielu vyhodnotil súd prvej inštancie za neplatné pre rozpor s § 39 Občianskeho zákonníka, nárok žalobcu na vyplatenie vyrovnacieho podielu bol tak splatný v zmysle § 233 ods. 4 Obchodného zákonníka od 18.07.2019, preto konajúci súd žalobe v celom rozsahu vyhovel.

5. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom č. k. 26Cob/73/2021-235 zo dňa 12.05.2022 rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil. Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu.

6. V odôvodnení svojho rozhodnutia na zdôraznenie správnosti rozsudku súdu prvej inštancie uviedol, že stanovy družstva sa považujú za zmluvu sui generis a zaväzujú všetkých členov družstva. Ďalej uviedol, že medzi všeobecné náležitosti právneho úkonu, medzi ktoré ako zmluva sui generis patria i stanovy, patrí podľa § 39 Občianskeho zákonníka i požiadavka jeho súladu s dobrými mravmi, preto súd prvej inštancie preto postupoval správne, keď skúmal, či tieto neodporujú dobrým mravom. Odvolací súd v súlade s názorom súdu prvej inštancie konštatoval, že 10-ročná lehota, ktorá odkladá splatnosť vyrovnacieho podielu, je dlhá a nevýhodná, a to nielen z dôvodu, že oprávnené osoby po dlhú dobu nemôžu disponovať s týmto vyrovnacím podielom, ale aj z dôvodu, že pri súčasnom hospodárskom a ekonomickom vývoji hodnota vyrovnacieho podielu bez zohľadnenia inflačných mechanizmov stále klesá, čo predstavuje výhodu pre povinný subjekt. Ďalej konštatoval, že aj zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách, pri očakávaných hromadných výplatách vyrovnávacích podielov, ktoré by mohli destabilizovať ekonomickú situáciu družstva, určil „len“ sedemročnú lehotu splatnosti, aj to len pre nepodnikateľov (§ 13). Vychádzajúc z uvedeného je potrebné dať za pravdu súdu prvej inštancie, ktorý stanovy žalovaného v tejto časti pre neprimerane dlhú lehotu splatnosti vyrovnacieho podielu, ako aj z dôvodu zrejmej nevýhodnosti vo vzťahu k oprávneným osobám, vyhodnotil za neplatné.

7. Odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou žalovaného ohľadne používania judikatúry - vrátane českej vo svojich rozhodnutiach, nakoľko je bežnou praxou súdov, že tieto vo svojich rozhodnutiach, za

účelom väčšej presvedčivosti svojich rozhodnutí poukazujú a citujú z rozhodnutí súdov SR (NS SR, ÚS SR), ako aj z rozhodnutí súdov ČR, keďže tieto rozhodnutia vychádzali z veľmi blízkej právnej úpravy. Je irelevantné, či takýmito rozhodnutiami pri rozhodovaní súdov argumentuje strana v konaní, alebo ich zo svojej rozhodovacej činnosti pozná súd, nakoľko v tomto prípade nejde o dokazovanie, ale o právne posudzovanie, ktoré je úlohou súdov.

8. Odvolací súd ďalej zhodne so súdom prvej inštancie uviedol, že nespochybňuje pôsobnosť a oprávnenie členskej schôdze ako najvyššieho orgánu družstva, aby si v prípade, ak to umožňuje dispozitívne ustanovenie zákona, upravili odlišne, napr. aj lehotu na vyplatenie vyrovnacieho podielu. Avšak využitie tejto úpravy musí mať svoje limity, t. j. musí byť vyvážené v súlade so záujmami družstva, ale aj jeho členov a nesmie byť v rozpore so zákonom. Pri takomto postupe je súd nielen oprávnený, ale aj povinný vykonať test súladnosti týchto ustanovení so zákonom, a to bez ohľadu, či niektorý z oprávnených subjektov využije alebo nevyužije postup podľa § 242 Obchodného zákonníka po tom, ako došlo k schváleniu takýchto stanov.

9. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný v zákonom stanovenej lehote dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) C. s. p. V dovolaní sa domáhal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu a aby vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie.

10. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) C. s. p. dovolateľ odôvodňoval arbitrárnosťou rozhodnutí odvolacieho a prvoinštančného súdu, keďže podľa jeho názoru nespĺňajú atribúty riadneho odôvodnenia v zmysle § 393 ods. 2 C. s. p. Súčasne poukázal na § 387 ods. 3 C. s. p. a uviedol, že súdy odignorovali jeho zásadné skutkové a právne tvrdenia a judikatúru, na ktorú v konaní poukazoval.

11. Žalovaný namietal, že okresný súd odôvodnil svoje rozhodnutie výlučne jediným argumentom o rozporovateľnosti v stanovách vyše 22 rokov zakotvenej 10 - ročnej lehoty na vyplatenie vyrovnacieho podielu s dobrými mravmi a pri svojej argumentácii vychádzal z jediného zahraničného judikátu Najvyššieho súdu Českej republiky. Súčasne namietal, že odvolací súd sa vo svojom rozsudku vôbec nezaoberal argumentáciou žalovaného uvedenou v odvolaní, predovšetkým vo vzťahu k otázke, či 10 - ročná lehota na vyplatenie vyrovnacieho podielu je alebo nie je v rozpore s dobrými mravmi. Ďalej žalovaný argumentoval, že podľa § 39 Občianskeho zákonníka nepostačuje akýkoľvek rozpor s dobrými mravmi alebo akýkoľvek zásah do subjektívnych práv, ale tento zásah musí byť takej intenzity a vážnosti, ktorá je v našej spoločnosti neakceptovateľná.

12. Podľa názoru žalovaného sa odvolací súd nevysporiadal náležite ani s námietkou žalovaného týkajúcou sa aplikácie § 242 Obchodného zákonníka. Mal za to, že keďže žalobca nevyužil danú zákonnú možnosť a nekonal v intenciách § 242 Obchodného zákonníka v rámci prekluzívnej jednomesačnej lehoty, tak nárok uplatnený predmetnou žalobou po vyše dvadsiatich rokoch s uvedením jediného dôvodu údajného „rozporu s dobrými mravmi“ je právne bezzákladový, pretože daná argumentácia žalobcu nemá oporu v platnej legislatíve a preto tento argumentačne mimoriadne slabo zdôvodnený nárok mal byť prvoinštančným súdom zamietnutý. Na podporu svojich námietok žalovaný zároveň poukázal aj na jednu zo základných zásad súkromného práva - *vigilantibus iura scripta sunt* - právo patrí bdelym. Žalovaný v rámci svojho dôvodu uviedol, že v danom sporovom konaní je nutné dôsledne posúdiť, či žalobca nevyužíjúc v roku 1999 právnu ochranu podľa § 242 Obchodného zákonníka, ktorý sa po vyše dvadsiatich rokoch dovoľáva rozporu s dobrými mravmi, postupoval s dostatočnou mierou starostlivosti a opatrnosti práve v súlade so zásadou *vigilantibus iura*. Táto základná zásada súkromného práva predpokladá, že každý zodpovedá za náležitú mieru predvídavosti a opatrnosti nielen pri vzniku právneho vzťahu, ale aj pri uplatňovaní svojich práv a výkone svojich práv a povinností z neho vyplývajúcich.

13. Žalovaný tiež vytýkal odvolaciemu súdu, že sa nevysporiadal s jeho námietkou o zákaze retroaktívneho pôsobenia judikatúry a citovanej odbornej literatúry.

14. Odvolací súd sa tiež podľa tvrdenia žalovaného nevysporiadal s jeho námietkou súvisiacou s procesnou obranou, v rámci ktorej poukazoval na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 03.08.2011 sp. zn. 4Obo/167/2008, z ktorého vyplýva, že družstvo má právo na vyplatenie vyrovnacieho podielu upraviť v stanovách odchyľne od § 233 Obchodného zákonníka a právna úprava nedáva súdu oprávnenie rozhodnúť o spôsobe vydania majetkového podielu. Žalovaný v odvolaní namietal neprijateľné stanovisko prvoinštančného súdu, že predmetné rozhodnutie Najvyššieho súdu SR nie je použiteľné na danú právnu vec, keďže v danom prípade najvyšší súd riešil predovšetkým majetkový podiel člena v súvislosti s transformáciou družstva podľa zákona č.42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách. Táto argumentácia prvoinštančného súdu nie je podľa názoru žalovaného v súlade s realitou, pretože označený rozsudok Najvyššieho súdu SR vôbec neobsahuje výrazový prvok a slovné spojenie „o spôsobe vydania majetkového podielu“. Z uvedeného dôvodu bol žalovaný v odvolaní nútený citovať konkrétne závery prijaté v predmetnom rozsudku Najvyššieho súdu SR (strana 2, riadok dvadsiaty druhý a dvadsiaty tretí rozsudku), cit.: „Úpravu nakladania s majetkom družstva ponecháva právna úprava na stanovách, ktoré však majú vyhovovať nielen členom, ale aj podnikateľským zámerom družstva.“ V ďalšej časti rozsudku sa jedná priamo na danú sporovú vec sa vzťahujúce konštatovanie (strana 2, odsek druhý, veta prvá rozsudku), cit.: „Prvoinštančný súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, oboznámením sa so spisovým materiálom a po overení skutkového stavu tvrdeného účastníkmi dospel k záveru, že družstvo má právo vyplatenie vyrovnacieho podielu upraviť v stanovách odchyľne od ustanovenia § 233 Obchodného zákonníka.“

15. V závere dovolania žalovaný namietal protirečivosť argumentácie prvoinštančného súdu uvedenú v bodoch 28. a 32. rozsudku.

16. Žalobca v písomnom vyjadrení zo dňa 13.10.2022 označil dovolanie žalovaného za nedôvodné a navrhol ho zamietnuť a priznať mu právo na náhradu trov dovolacieho konania.

17. Vo svojom vyjadrení uviedol, že nie je pravdivé tvrdenie, že odvolací súd vo svojom rozsudku nezaoberal tým, či 10 - ročná lehota na vyplatenie vyrovnacieho podielu je alebo nie je v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd v bode 19. svojho rozsudku uviedol, že „odvolací súd v súlade s § 387 ods. 2 CSP poukazuje v celom rozsahu na odôvodnenia rozhodnutia súdom prvej inštancie, s ktorým sa stotožňuje ako aj v časti právneho posúdenia, tak aj v časti skutkových zistení, ktoré vyplývajú z vykonaného dokazovania. Nakoľko odvolací súd sa nemieni od logických a správnych záverov súdu prvej inštancie odchyliť, poukazuje na tieto závery a nebude ich nadbytočne opakovať“.

18. Žalobca ďalej uviedol, že podľa neho k žiadnemu retroaktívnemu pôsobeniu judikatúry nedochádza, pretože žaloba na súd bola podaná 18. decembra 2019 a nie v roku 1999. Ustanovenia Občianskeho zákonníka, ako aj Obchodného zákonníka boli v platnosti už v roku 1999, preto aj komentár k nim nemôže pôsobiť retroaktívne.

19. Podľa mienky žalobcu sa prvoinštančný, ako aj odvolací súd náležite venovali aj odvolacím argumentom žalovaného, podľa ktorých bolo potrebné postupovať § 242 Obchodného zákonníka a žalovať určenie neplatnosti uznesenia členskej schôdze a nie podať žalobu na vydanie vyrovnacieho podielu. Uviedol, že podľa názoru žalobcu je článok XIII. stanov družstva absolútne neplatným právnym úkonom pre rozpor s dobrými mravmi. Absolútna neplatnosť nastáva priamo zo zákona, absolútnej neplatnosti sa môže dovolávať ktokoľvek. Okrem účastníkov právneho úkonu každý, kto má na tom právny záujem. Na absolútnu neplatnosť súd prihliada z úradnej povinnosti. Absolútna neplatnosť pôsobí od začiatku, od okamihu vzniku právneho úkonu. Hľadá sa na ňu, ako keby nebol právny úkon urobený. Absolútne neplatný právny úkon sa nepremlčuje, absolútnej neplatnosti sa možno dovolať bez časového obmedzenia. Z uvedeného dôvodu opätovná obrana žalovaného spočívajúca v tom, že by sa žalobca mal domáhať určenia neplatnosti členskej schôdze podľa § 242 Obchodného zákonníka je irelevantná.

20. K námietke žalovaného ohľadom aplikácie záverov prijatých súdom v rozhodnutí sp. zn. 4Obo/167/2008 žalobca zopakoval, že dané rozhodnutie je pre toto konanie nepoužiteľné, pretože jeho

predmetom je určenie neplatnosti uznesenia zhromaždenia delegátov a majetkový podiel člena v súvislosti s transformáciou družstva, a nie lehota na vydanie vyrovnacieho podielu.

21. Najvyšší súd, ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podala strana sporu včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C. s. p.), skúmal najskôr to, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto mimoriadnym opravným prostriedkom.

22. Podľa § 420 písm. f) C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu. Výnimočnosť tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti v Civilnom sporovom poriadku. Súvisí to s tým, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým zákonným obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je nepochybne tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu.

24. Žalovaný odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa 420 písm. f) C. s. p. tým, že napadnuté rozhodnutie, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie sú arbitrárne, pretože ani jedno z týchto rozhodnutí nemá podľa názoru dovolateľa atribúty riadneho odôvodnenia.

25. Žalovaný v dovolaní namietal, že „okresný súd neskúmal dôvodnosť argumentov žalovaného a favorizoval žalobcu tým, že mu poskytol nadštandardný časový priestor na upresnenie žalobného návrhu a predloženie návrhu na zmenu žaloby priamo na pojednávaní“. Dovolací súd oboznámením sa s obsahom spisu poukazuje na skutočnosť, že žalovaný dňa 29.09.2020 predložil súdu informácie o účtovnej závierke za obdobie od 01.01.2018 do 31.12.2018. Následne dňa 15.10.2020 žalobca doručil okresnému súdu žiadosť na upresnenie žalobného návrhu. Na základe toho okresný súd na pojednávaní dňa 13.05.2021 pripustil zmenu žalobného petitu. Z uvedeného postupu nie je možné konštatovať favorizovanie žalobcu zo strany súdu, nakoľko procesný úkon - návrh na zmenu žaloby predpokladá samotný zákon v § 139 C. s. p., pričom zmena žaloby je možná len na návrh žalobcu so súhlasom súdu.

26. Ďalej dovolací súd preskúmaním obsahu dovolania konštatuje, že žalovaný v súvislosti s nedostatočným odôvodnením rozhodnutia v konkrétnostiach namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal s jeho odvolacou námietkou týkajúcou sa rozporu/súladu dotknutého článku stanov s dobrými mravmi, ďalej namietal, že sa súd nezaoberal aplikáciou § 242 Obchodného zákonníka a súčasne, že sa nevyjadril k argumentácii žalovaného ohľadom použitia záverov rozhodnutia sp. zn. 4Obo/167/2008 na daný prípad, ako aj že sa nezaoberal námietkou retroaktívneho pôsobenia rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, zo záverov, ktorého konajúce súdy vychádzali. Dovolací súd na tomto mieste poznamenáva, že dovolacia argumentácia žalovaného sa v značnej miere prelína s jeho argumentáciu uvedenou v odvolaní, a preto upriamuje pozornosť dovolateľa na § 420 písm. f) C. s. p. a zákonné dôvody prípustnosti dovolania.

27. Najvyšší súd vychádza z ustáleného právneho názoru, podľa ktorého rozhodnutie okresného súdu a krajského súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj odvolacieho), ktoré boli vydané v

priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

28. K námietke žalovaného, v zmysle ktorej „odvolací súd sa nevysporiadal s odvolacou námietkou týkajúcou sa rozporu/súlady dotknutého článku stanov s dobrými mravmi“ dovolací súd poukazuje na bod 20. a 21. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V týchto bodoch odvolací súd po tom, ako sa stotožnil v celom rozsahu s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, uviedol, že: „medzi všeobecné náležitosti právneho úkonu, medzi ktoré ako zmluva sui generis patria i stanovy, patrí podľa § 39 Občianskeho zákonníka i požiadavka jeho súladu s dobrými mravmi, preto súd prvej inštancie preto postupoval správne, keď skúmal, či tieto neodporujú dobrým mravom. Odvolací súd v súlade s názorom súdu prvej inštancie konštatoval, že 10 - ročná lehota, ktorá odkladá splatnosť vyrovnacieho podielu, je dlhá a nevýhodná, a to nielen z dôvodu, že oprávnené osoby po dlhú dobu nemôžu disponovať s týmto vyrovnacím podielom, ale aj z dôvodu, že pri súčasnom hospodárskom a ekonomickom vývoji hodnota vyrovnacieho podielu bez zohľadnenia inflačných mechanizmov stále klesá, čo predstavuje výhodu pre povinný subjekt.“ Ďalej konštatoval, že „aj zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách, pri očakávaných hromadných výplatách vyrovnávacích podielov, ktoré by mohli destabilizovať ekonomickú situáciu družstva, určil „len“ sedemročnú lehotu splatnosti, aj to len pre nepodnikateľov (§ 13). Vychádzajúc z uvedeného je potrebné dať za pravdu súdu prvej inštancie, ktorý stanovy žalovaného v tejto časti pre neprimerane dlhú lehotu splatnosti vyrovnacieho podielu, ako aj z dôvodu zrejmej nevýhodnosti vo vzťahu k oprávneným osobám, vyhodnotil za neplatné.“ Súčasne odvolací súd konštatoval, že „k niektorým odvolacím dôvodom sa nemohol vyjadriť, nakoľko žalovaný nekonkretizoval, k akým nesprávnym skutkovým zisteniam súd dospel, aké navrhované dôkazy nevykonal, resp. v čom spočíva nesprávne právne posúdenie.“

29. Súd prvej inštancie v súvislosti s posudzovaním dotknutého článku stanov žalovaného s dobrými mravmi v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že „aj v prípade, ak stanovy upravujú odchýlnu úpravu výpočtu a splatnosti vyrovnacieho podielu, táto musí byť upravená tak, aby zodpovedala požiadavkám dobrých mravov a aby vyhovovala nielen podnikateľským zámerom družstva, ale aj členom (vrátane bývalých) družstva.“ Poukázal pritom na závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 29Cdo 1633/199 (správne má byť 29Cdo 1633/1999 - pozn. dovolacieho súdu).

30. Pokiaľ žalovaný namietal, že „odvolací súd sa nevysporiadal s odvolacou námietkou týkajúcou sa rozporu/súlady dotknutého článku stanov s dobrými mravmi“, je potrebné uviesť, že žalovaný v kontexte tejto námietky kategoricky odmietol argumentáciu súdu prvej inštancie uvedenú v bodoch 27. a 28. (týkajúcu sa rozporu s dobrými mravmi - pozn. dovolacieho súdu) a v rámci odvolacej argumentácie proti vyššie uvedenému prijatému záveru prvoinštančného rozhodnutia uviedol, že „rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29Cdo 1633/199 je nepoužiteľné pre toto konanie z dôvodu, že takéto rozhodnutie doteraz nebolo nikdy vydané, nejedná sa o vnútroštátny judikát, daný judikát si nezaobstaral účastník konania a sporný judikát nie je kompatibilný s prejednávanou vecou, pretože v ňom uvedená sporová strana nie je poľnohospodárskym družstvom“. Dovolací súd poukazuje na bod 22. rozhodnutia odvolacieho súdu, v zmysle ktorého odvolací súd uviedol, že „je bežnou praxou súdov, že tieto vo svojich rozhodnutiach, za účelom väčšej presvedčivosti svojich rozhodnutí poukazujú a citujú z rozhodnutí súdov SR (NS SR, ÚS SR) ako aj z rozhodnutí súdov ČR, keďže tieto rozhodnutia vychádzali z veľmi blízkej právnej úpravy. Je irelevantné, či takýmito rozhodnutiami pri rozhodovaní súdov argumentuje strana v konaní, alebo ich zo svojej rozhodovacej činnosti pozná súd, nakoľko v tomto prípade nejde o dokazovanie, ale o právne posudzovanie, ktoré je úlohou súdov“.

31. S poukazom na uvedené skutočnosti nemožno konštatovať, že sudy nižšej inštancie neodôvodnili svoj záver o nesúlade predmetného článku stanov s dobrými mravmi a že sa odvolací súd nevysporiadal s odvolacou argumentáciou žalovaného týkajúcou sa tohto záveru.

32. Žalovaný ďalej v dovolaní (ako aj v odvolaní) namietal, že nepostačuje, aby stanovy družstva boli v akekoľvek rozpore s dobrými mravmi, ale musí ísť o taký rozpor, ktorý je v spoločnosti neakceptovateľný. Ako vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, odvolací súd skúmal

problematiku dispozitívnosti § 233 ods. 4 Obchodného zákonníka a dospel k záveru, že hoci je predmetné ustanovenie dispozitívne, nie je takáto úprava neobmedzená. Poukázal pri tom na skutočnosť, že: „žalobca nemôže po dlhú dobu disponovať s vyrovnacím podielom a že pri súčasnom hospodárskom a ekonomickom vývoji hodnota vyrovnacieho podielu kvôli inflácii klesá.“ Ďalej odvolací súd poukázal na zákon č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách, ktorý stanovuje pri hromadných výplatách vyrovnacích podielov lehotu v dĺžke 7 rokov.

33. Dovolateľ ďalej v rámci argumentácie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) C. s. p. namietal, že „odvolací súd sa nezaoberal aplikáciou § 242 Obchodného zákonníka“. Žalovaný v odvolaní namietal, že ak žalobca nevyužil možnosť a nekonal podľa § 242 Obchodného zákonníka v rámci prekluzívnej lehoty, potom je jeho nárok uplatnený danou žalobou po 20 rokoch s uvedením jediného dôvodu údajného rozporu s dobrými mravmi právne bezzákladový, čo žalovaný odôvodňoval konaním v rozpore so zásadou právo patrí bdelým. V súvislosti s touto odvolacou námietkou žalovaného dovolací súd poukazuje na bod 20. a 23. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, v zmysle ktorých „z rozhodovacej praxe je zrejmé, čo potvrdzujú aj komentované znenia Obchodného zákonníka, že stanovy sa považujú za zmluvu sui generis a zaväzujú všetkých členov; medzi všeobecné náležitosti právneho úkonu, medzi ktoré ako zmluva sui generis patria i stanovy, patrí podľa § 39 Občianskeho zákonníka i požiadavka jeho súladu s dobrými mravmi; súd prvej inštancie preto postupoval správne, keď skúmal, či tieto neodporujú dobrým mravom. Odvolací súd zhodne ako súd prvej inštancie nespochybňuje pôsobnosť a oprávnenie členskej schôdze ako najvyššieho orgánu družstva, aby si v prípade, ak to umožňuje dispozitívne ustanovenie zákona, upravili odlišne napr. aj lehotu na vyplatenie vyrovnacieho podielu. Avšak využitie tejto úpravy musí mať svoje limity, t.j. musí byť vyvážené v súlade so záujmami družstva, ale aj jeho členov a nesmie byť v rozpore so zákonom. Pri takomto postupe je súd nielen oprávnený, ale aj povinný vykonať test súladnosti týchto ustanovení so zákonom, a to bez ohľadu, či niektorý z oprávnených subjektov využije alebo nevyužije postup podľa § 242 Obchodného zákonníka po tom, ako došlo k schváleniu takýchto stanov.“

34. Súd prvej inštancie k námietke žalovaného, podľa ktorej sa žalobca mohol domáhať učenia neplatnosti uznesenia členskej schôdze podľa § 242 Obchodného zákonníka, uviedol, že „skutočnosť, že žalobca nepodal žalobu o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia podľa § 242 Obchodného zákonníka, sama osebe nezavaruje žalobcu práva domáhať sa plnenia voči žalovanému poukazovaním na neplatnosť ustanovenia stanov. Neplatnosť právneho úkonu uvedená v § 39 Občianskeho zákonníka má povahu absolútnej neplatnosti; absolútna neplatnosť nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona; na absolútnu neplatnosť právneho úkonu súd prihliada z úradnej povinnosti; účinky absolútnej neplatnosti pôsobia ex tunc a absolútne neplatný právny úkon nemožno zhojiť dodatočným schválením, či ho konvalidovať dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti.“

35. Vzhľadom na uvedené je potrebné konštatovať, že sudy nižšej inštancie odôvodnili svoj záver o práve prejudiciálne skúmať, či dotknutý článok stanov je v súlade s dobrými mravmi, dostatočným spôsobom a súčasne, že sa odvolací súd vysporiadal s odvolacou námietkou žalovaného týkajúcou sa aplikácie § 242 Obchodného zákonníka.

36. K argumentácii žalovaného ohľadom použitia záverov rozhodnutia sp. zn. 4Obo/167/2008 na daný prípad sa vyjadril súd prvej inštancie v bode 30. svojho rozhodnutia, keď uviedol, že „uvedené rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nie je použiteľné na danú právnu vec, keďže v danom prípade najvyšší súd riešil predovšetkým majetkový podiel člena v súvislosti s transformáciou družstva podľa zákona č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách. Zároveň je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že vo veci prejednávanej na tunajšom súde nebol medzi stranami sporný spôsob vydania ani spôsob výpočtu majetkového podielu, tento bol jednoznačný a nesporný, sporná bola len lehota splatnosti vyrovnacieho podielu“. Žalovaný v dovolaní namietal, že citované rozhodnutie je aplikovateľné, pretože z neho vyplýva, že družstvo má právo vyplatenie vyrovnacieho podielu upraviť v stanovách odchylne od § 233 Obchodného zákonníka a práva úpravu nedáva oprávnenie súdu rozhodovať o spôsobe vydania majetkového podielu. V predmetnom rozsudku najvyšší súd vyjadril názor, že úpravu nakladania s majetkom družstva ponecháva

právna úprava na stanovách, ktorá však má vyhovovať nielen členom, ale aj podnikateľským zámerom družstva. Z uvedeného je zjavné, že odvolacia argumentácia žalovaného týkajúca sa aplikácie záverov citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Obo/167/2008 nebola spôsobilá spochybniť záver súdu prvej inštancie prezentovaný vyššie, pretože ako sám žalovaný uvádza, že z predmetného rozhodnutia vyplýva, že družstvo má právo vyplatenie vyrovnacieho podielu upraviť v stanovách odchyľne od § 233 Obchodného zákonníka, pričom k rovnakému názoru dospel aj súd prvej inštancie, čo vyplýva z konštatovania v bode 28. odôvodnenia rozhodnutia: „...súd nespochybňuje oprávnenie družstva upraviť v stanovách splatnosť vyrovnacieho podielu; uvedené oprávnenie jednoznačne vyplýva z § 233 ods. 5 Obchodného zákonníka....“

36. K námietke žalovaného ohľadom nemožnosti aplikácie rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29Cdo 1633/1999, publikovaného pod č. R 51/2001, ako aj k nemožnosti prihladať na knižnú publikáciu Základy obchodného práva, zväzok 1 (autor: Žitňanská, Ovečková a kol.) vydanú v roku 2009 z dôvodu ich retroaktívneho pôsobenia, dovolací uvádza, že podľa súdy vychádzali z prevažujúceho prístupu, podľa ktorého „judikatúrou novoprijatý právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa pritom zo skutočnosti, že všeobecný súd právo netvorí, ale ho iba nachádza, interpretuje a sčasti dotvára. Časová pôsobnosť novej judikatúry sa teda neobmedzuje len do prítomnosti, či budúcnosti. Treba vychádzať z toho, že všeobecný súd rozhodujúci už za novej judikatúry nemôže vedome aplikovať nesprávny, novej judikatúre nezodpovedajúci názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať na všetky prebiehajúce konania (aj na konania začaté pred prijatím novej judikatúry). Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie novej judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem“ (II. ÚS 570/2017). Rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/198/2017 zo dňa 19.03.2018 konštatoval, že „už v niektorých rozhodnutiach (8 MCdo 4/2014, 3 Cdo 233/2015, 3 Cdo 223/2016, 3 Cdo 57/2017) uviedol, že nový (judikatúrou nanovo, prípadne inak formulovaný) právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem“.

38. Na záver dovolací súd uvádza, že do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý súdny proces neznamena ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy SR a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov, resp. tohto, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktoré predkladá účastník konania (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 1550). Ústavný súd Slovenskej republiky a Najvyšší súd Slovenskej republiky takisto už viackrát vo svojich skorších rozhodnutiach prezentovali názoru, že z práva na spravodlivý súdny proces nevyplýva pre stranu sporu právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (napr. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03 a napr. uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/129/2018, 3Cdo/162/2018).

39. Dovolací súd s poukazom na body 25. až 37. uzatvára, že vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. dovolateľ neuviedol taký nesprávny procesný postup súdu,

ktorý mu znemožnil uskutočňovať procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, teda v posudzovanom prípade nedošlo k vade zmätočnosti v zmysle citovaného ustanovenia, preto dovolací súd dovolanie žalovaného podľa § 447 písm. c) C. s. p. ako procesne neprípustné odmietol.

40. O trovách dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovenia § 453 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 255 ods. 1 C. s. p. tak, že úspešnej strane - žalobcovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. O výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne okresný súd podľa § 262 ods. 2 C. s. p.

41. Vo vzťahu k návrhu žalovaného na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia najvyšší súd konštatuje, že z podaného návrhu nemal za osvedčené dôvody hodné osobitného zreteľa normované § 444 ods. 1 C. s. p. Najvyšší súd teda nezistil splnenie predpokladov na odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia a v súlade s ustálenou praxou dovolacieho súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

42. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.